

In de Zaanstreek hebben allerlei uitvindingen het levenslicht gezien. Dat krijg je, in het oudste industriegebied ter wereld, tot op de dag van vandaag een streek vol bedrijvigheid. In deze serie presenteren we de leukste en nuttigste uitvindingen die aan de oevers van de Zaan zijn gedaan. Aflevering 12: volautomatisch verpakken van folders, tijdschriften en kranten.

Zaanstreek

Bührs en Buhrs

In 1908 startte Dorus Bührs een smederij op de Zuiddijk in Zaandam. Onder leiding van zijn zonen Jo, Joris en Henk werd dit na de oorlog een internationaal opererende fabriek, die tal van grafische machines heeft ontwikkeld. In 1973 verdwenen de puntjes op de u, al neemt de telefoniste tot op vandaag op met 'Met Bührs!'

Het bedrijf op de Zuiddijk, ergens voor 1957.

Zaanstreek

In de hele wereld kennen ze de 'Zaandam'

Willemien Schenkeveld
w.schenkeveld@hollandmediacombinatie.nl

Zaandam * 'Zaandam', dat is niet alleen een plaats, maar ook een begrip in de internationale grafische industrie. Een 'Zaandam' is een machine die krankzinnig snel tegenwoordig tot 30.000 exemplaren per uur - folders, tijdschriften of kranten vouwt en verpakt. Er ligt een batterij aan patenten aan ten grondslag en een geschiedenis, die begint bij een smederijtje op de Zuiddijk. En maar zoeken naar een eigen product. En maar zoeken. Het was, in de na-oorlogse jaren an de wederopbouw, een haast lachwekkend verhaal van een Zaandams familiebedrijf. Dorus Bührs en zijn zonen Jo, Joris en Henk wilden hun bedrijf opstoten in de vaart der volkeren. Bovendien waren het inventieve types.

Een autobusje? Nee, dat werd niks. Een met een motortje aangedreven schop, om machinaal te kunnen spinnen? Mislukking nummer twee. Latere vondsten deden het beter. En eind jaren vijftig had de familie helemaal beet. Op grond van een prototype van het uitvindingsduo Mackaay en Verhulst, ging Bührs een eigen machine ontwikkelen voor het vouwen en 'banderen' (een bandje eromheen doen) van kranten. Begin jaren zestig ging nummer één naar Milaan, voor de beroemde Italiaanse krant Corriere della Sera. En al snel waren vooral Franse uitgeverijen goede klanten - daar werden kranten vaak per post verzonden.

China
De Zaandam werd een begrip, van China tot de Verenigde Staten. 'A Zaandam' heet zo'n machine, of 'une Zaandam' of 'eine Zaandam'. Het bleek een betrouwbare en snelle machine. En omdat krantenbedrijven zo lang mogelijk willen wachten met drukken, was hier veel belangstelling voor. Honderd procent een eigen uitvinding was het niet - concurrenten als Tetterode en Van Dijk ontwikkelden op grond van hetzelfde prototype vergelijkbare machines. Maar zo gaat het in de grafische industrie. Concurrenten keken bij elkaar. ('Ze kunnen daar bij Tetterode geen machines bouwen. Maar het is wel een verrekt goed idee', wordt iemand geciteerd in het jubileumboek over Honderd jaar Buhrs).

Achtersluispolder
Terwijl Jo, Joris en Henk terugtraden, het bedrijf naar de Achtersluispolder verhuisde en als Buhrs Zaandam van de ene in de andere hand overging, bleven de mensen in de fabriek van alles ontwikkelen. Daarbij ging het steeds minder om kranten, maar steeds meer om folders en tijdschriften. En om in het inpakken in folie. In 1986 kwam de zelf ontwikkelde Polywrap op de markt. Een paar jaar later de Enveloper, een samen

De stand van Buhrs op de internationale grafische vakbeurs Drupa in Düsseldorf, in 1967.

FOTO'S: ARCHIEF WIM SCHOEN/BUHRS

Machinebouwer krijgt ene octrooi na het andere

advertentie

RECREËREN EN MEER RENDEMENT?
Invester in een recreatiechalet - 5% gegarandeerd rendement!

TOP Totaal garandeert u 5 jaar lang een rendement van 5%. Met als eerste winst de BTW over alle gedane investeringen die u direct kunt terugvorderen. Uw investering rendeert en u heeft een super chalet waar u zelf ook van kan genieten!

Grote Nurtweg 5 | Kooijkorbroek | www.toptotaal.nl | info@toptotaal.nl | 0342-443016

Let op! U belegt buiten AFM-toezicht. Geen vergunning- en prospectusplicht voor deze activiteit.

KIJK OP WWW.TOPOTAAL.NL/RENDEMENT VOOR INFO

Jo, Joris en Henk Bührs.

met de universiteiten van Delft, Eindhoven en Enschede computer-gestuurde wrapper.

Argwaan

Maar dat veel mensen die in plastic verpakte tijdschriften behoorlijk irritant vinden, en het plastic vol argwaan bekijken, dat weten ze ook heel goed bij Buhrs. Want dat beïnvloedt de markt natuurlijk. Dus werd rond 1990 een machine ontwikkeld die zowel in folie als in

De Zaandam Polywrap

zulke ontwikkelingen inspelen. „We bouwen in twintig minuten een machine om van folie naar papier”, zegt Buis.

Concurrenten

Op de internationale markt is Buhrs een absoluut serieuze speler. „De ontwikkeling van verpakkingmachines is vooral een Europees iets”, vertelt Buis. „We hebben in feite drie concurrenten: een in Duitsland, twee in Italië. En ja, wij

zijn heel goed. Dat zeggen we al jaren en dat is ook zo. Onze machines werken gegarandeerd, qua snelheid en prestatie. En dat kan de concurrentie niet altijd zeggen.”

Lijm

Buhrs is nog altijd bezig met nieuwe ontwikkelingen. Een paar jaar geleden bedacht het bedrijf een manier om papieren omhulsels niet met een lijmpistool te lijmen, maar via vlakbelijming. Klinkt niet

Van tandwielletjes naar computersturing

De Zaandam 1 was een puur mechanische machine. Maar sindsdien is veel veranderd. „Vroeger ging alles via krukken en tandwielen, je was een mechanisch monteur. Allemaal bandjes, tandwielen en lagertjes. Dat is nu niet meer, helaas”, herinnert (oud-)werknemer Cees van der Steen zich in het jubileumboek Honderd jaar Buhrs. Vervolgens braken de middeleeuwen van de computertechniek aan: 'In de tijd voor Windows moesten alle regels van een computerprogramma worden uitgeschreven. De

uitdraai bestond uit een dik pak papier, en ga daar maar eens doorheen om een tikfoutje te vinden.'

Professoren

Begin jaren tachtig kwam een sprong voorwaarts door samenwerking met technische universiteiten. Computersturing en mechanica werden helemaal geïntegreerd. "We waren de concurrentie opeens ver vooruit. Het is een goede en leuke tijd geweest met die professoren", herinnert Chris Eizinga zich in het jubileumboek.

Seriebouw van de Zaandam 1 en 2.

spectaculair, maar scheelt ontzettend veel lijm. En zo gaat het maar door. Als je in het register van het European Patent Office kijkt, kom je van alles tegen. De 'Document Separator and method for the same'. De 'Method and apparatus for stacking products in a rooftop fashion'. De 'Conveyor assembly with ejecting provision'. Geen idee wat het betekent. Maar het zijn uitvindingen, stuk voor stuk.